

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
 נחלת יהושע - ב: שפירא, יהושע אייזיק בן יחיאל <<דרושים>> {0} עמוד מס: 61 הודפס ע"י אוצר החכמה

יבדע אחר שחלל המונח כחומה כ"ד אין לה עלי חוונות .
אלא אפי' דלא תגדה הכונה דא רב לא תגדי כחמה לאחלחא
אפי' אבד חוונותי וע"כ פירש רש"י דהטעם דלא נחייב
בעל חלל אס תהי' אלמנה בשל כבודו וע"כ אס תגדה כחומה
אין לה חוונות אפי' שלא תכל לכסוף ליד גיבוי דא הטעם דהוי
כאלו גנבה א"כ היינו חזקא אס תכל לכסוף ליד גיבוי ובחזק
תחייב על כ"כ מדין סיג' דנישן :

עכ"פ מחזק שוונות מהירושלמי שסוד דאפי' באונם נמי אבד
חוונותי והטעם משום דדמי לגבה כחומה . וכו'
משמע נמי מהותי דכחומה (ד' נד) גבי הא דאמר ר' איבו א"ר
אמי תמאי כחומה ככחומה דמי ונפקא מינה כו' לתובעת פיי
בקוטרם אס תגדה ת"ס אין לה חוונות ובתוס' התוס' ולא יתכן
פירוש אבינא דרבנן דאמרין לקמן גפי' אלמנה (ד' נז)
תגדה או תגדה חקצת כחומה יש לה חוונות אלמא דהטעם
משום דדמי לגבה כחומה וע"כ הקשו דא רבנן סברי דאפי'
מיגבה או "תגדה חקצת כחומה יש לה חוונות ואפשר דרש"י
לפסוקי ש"י בגיטין (ד' לה) דהטעם הוא משום כיוון דבעל
וע"כ אפי' תגדה חקצת אבד חוונות או אימא דאפי' כיון דתכרה
חקצתה י' לה חוונות הוא דין לתגדה ובמ"א הארמית בזה הכרה
ואין כן מקום לסתור דא נחזק מהירושלמי דהטעם דתובעת
כתובת אינו משום דכבוד בעל אינו יקר בשני' אלא משום דהוי
כמו שגדה כתובת א"כ אין למד כמו שדארתו בספרי שם
ודי' :

וע"כ כ"ל לבאר בפשיטות הא דאית' במדרש היהא כאלמנה
כאלמנה שחומה חוונות ואינה תובעת כתובתה
ואס' כמו דאמרין בתענית (דף כ) היהא כאלמנה אחר רב
יבדע לבדכא כאלמנה ולא אלמנה ממש אלא כאשה שהלך
בעלה למדינת הים . וצריך להבין דא"כ מה שיד' זה לאלמנה
אך הענין יובן ע"פ מה דאית' בירושל' (פ"ב ה"ג) רבי יוחנן
ב' דברים בשעת פטירתו אל יפוז אלמנתי ואל תפסדוגי צעירותי
ומי ששפיל ב' דמי יתפל ב' דמי . אל תפוז אלמנתי וצדתי
ולא תמאיהא יהא אלמנה שאמרתי אפי' לזוז מדינת בעלי
א"ר יוחנן דלא יימרו ביהא דנשיאיה הא משהפדד לנשיאיה
א"ר אלעזר בן יוחנן כהא דמי דרה צבית כשם שהי' דרה
ותעלה נתון במדינה הים ומשתמשת בכלי כסף ובכלי זהב כשם
שהי' משתמשת ובעלה נתון במדינת הים וצדתי כשם שהי'
נשיאיה ותעלה נתון במדינת הים . ואי' הא דאמרין בכתובות
(דף ק) משתמשת במדור כמו משתמשת בדין בעלה אי'
משתמשת ממש כמו משתמשת בדין בעלה אס' הא צביתה
אלא כמו משתמשת ותעלה נתון במדינת הים שאינו כמו שהא'
עשה . וכן ה"ל כשנאמר בההיא שפי' שגדור הצית עיני'
הקדשה במקמה עומדת כמו שדארתו בספרי עיי' (דרוש יב)
הא דאמרין צפי' דשפוט (דף נח) א"ר יוחנן שפוט
שדארתו אפי' שאין צד ודאי הא צבתי אלמנה דמשתמשת
במדור כדור משתמשת בדין בעלה ואפי' אין השמש רק
כמו שהלך בעלה למדינת הים (ועיי' בשים דילן בכתובות דף
ק) שפוט מדין פיי אס צדתי לזמן (בדקין) אך עכ"פ אין
השמש ואין הכלים ואין המוטות באופן כמו שהי' בתחילה
כא"כ בעלה עמה וכן ה"ל כשנאמר הצית לא כסלה הקדשה
כמו שדארתו שם . ובמא' שגדור ליעקב אביט שאמר מה טרם
הקדש הא אין זה כי אס צדתי לזמן חיה שגדור השמים שראה
אך שהא' צדתי וצדתי אפי' הא היד שגדור השמים עכ"פ אין
ההגבלות הגדולה והגדולה כמו שהי' בתחילה דא אפי' צבית
ש' אמרין נמי ביומא (דף כא) שחבר ה' דברים דכריב
ואלה ב' ואבד תלמוד שחבר ה' דברים יפי' אמרין בתענית
(דף כ) היהא כאלמנה ולא אלמנה מהא אלא כאשה שהלך
בעלה למדינת הים והיה ליחור עלי' . ואפשר לפרש כיו'
שדארתו שאין השמש בכלים כמו שהי' בעלה עמה והי'
אפי' דאמרין כאלמנה ולא אלמנה מהא אפי' אינה רק
כמו אשה שהלך בעלה כו' שאין ההגבלות והגדולה כמו שהי'
בתחילה :

אך מעדיין צריך להבין מה שאומר שם רבין חזירי דא
כו' שבעם על חטונתו וכתב לה גיטתו וע"כ
חזנה כל זמן שהי' חתונה להנשא לאחר הי' חזירי לה ייבין
גיטתו וכל זמן שהי' חתונה חוונותי הוי חזירי לה ולא יבין
גרשתיך כך כל זמן שסיראל חתונתו כו' ולכאורי הוא חתונה
דמח"נ אס גירשה לזוז יחטוף חוניה הגט ואס לא גירשה צריך
ליבין חוונותי :

ויובן ע"פ מה דכתיב (הושע ב) וארשהיך לי לעולם
וארשהיך לי בצדק ובחשפט וארשהיך לי באמונה
ידעת את ה' . ולכאורי צריך להבין הא שאומר וארשהיך לי
לעולם דודאי כל קידושין הוי לעולם וכמו דאית' בגדלים
(דף כט) א"ל רב המנוחא קדשה שבה להבין הלכה ויהא אלו
אחר היום את אשתי ולומר אי את אשתי יי נפקא בלא גט
וא"כ מה שאומר וארשהיך לי לעולם גם צריך להבין הא שאומר
וארשהיך לי בצדק ובחשפט ובחסד כו' וארשהיך לי באמונה
וה"ל וארשהיך לי בצדק ובחשפט בחסד וברחמים ובאמונה
ידעת את ה' :

ועוד צריך להבין הא דאמרין ביומא (דף נד) איירי רב
קטינא בשעה שהי' ישראל עולין לרגל הוי מגללין
להם את הפרוכות ומראים להם את הכרובים שהי' מעידין זה
בזה ואומרים להם ראו מינהכס לפני המקום כו' מתיר ריח
ולא יבאו לראות ככלע את הקדש ואמר רב יהודה אחר רב
בשעת הכנסת כלים לנרתיק שלהם ואמר ר"נ ושל לכלה כל
זמן שהי' צבית אבי' נטעה מצעלה כיון שבהא לבית חתיה
אינה נטעה מצעלה מתיר ריח מעשה בכה"א' שהי' מתעסק כו'
א"ל כהגדרה קא אמרת כהגדרה חזרה לחיבתה הראשונה ופירש"י
האי מעשה צבית שני הוי לאחר שנתגרשו והזרו ולכאורי כיון
שדארתו וא"כ הוי נשואין תמאי חזרה לחיבתה הראשונה גם צריך
להבין הא דאמרין בפסחים (דף פו) והי' ציום ההוא נאום ה'
תקראי אישי ולא תקראי עוד בעלי אי' יוחנן ככלה צבית חתיה
ולא ככלה צבית אבי' . וא"כ משמע שבזמן הזה הוי בבתי
אירוסין . ולכאורי הא אמרין שבזמן בהמ"ק ראשון הוי מגללין
להם את הפרוכות ומראים לפנייהם את הכרובים שמועדין זכ"י
אלמא דבזמן בהמ"ק ראשון הוי בבתי נשואים ובזמן בית שני
הוי בבתי אירוסין ולעיתיד לבא יהיו בבתי נשואין כמו דכתיב
והי' ציום ההוא תקראי לי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי . אך
הענין יובן ע"פ מה שדארתו (סי' ס"א) שם מוקדש צב'
פרוכות הא' מעכשיו וכו' לאחר שאגרשך חלו צ' הקידושין
וכמו שפסק הרמב"ם פ"ט וגם שדארתו שם שהי' פרוכות
טנוה שיקחיל הקידושין מעכשיו אך מעכשיו א"ל לחול מחמת
קידושין הראשונים ולכי משכחת רווחא היילא . והנה בירושלמי
דקידושין מבואר יותר הבעי' דרב הושע' דקידושין (דף כג)
דבעתן צ' פרוכות לשה' צבחה אמר לה התקדשי לי היום
ובחמת אמר לה התקדשי לי לאחר שאגרשך דאמרין שם מדי
צר נש' איל מקדשא חדא איתיהא קדושי' חזרי' ואמר לה הוי
ידע דהנין גברא כו' עתיד הוא משקך לך אלא הא
לך פרוטה זו שתתקדשי לי בה לאחר שאגרשך פיי שאמר לה
שבעלה לא ידור עמה ונדאי יגרשה וע"כ אמר לה שתתקדש
צ' פרוכות וע"כ מדי שגרשה חלו עלי' קידושין השניים :

ורבה הא דכתיב וארשהיך לי לעולם שכל זמן שהי' ישראל
זכאים בבהמ"ק ראשון והי' בהם כל המדות והמעלות
טובות צדק ומשפט חסד ורחמים הוי בבתי נשואין אך מפי
שהי' גלי' וידוע לפני הקב"ה שיעזבו הצדק והמשפט וכמו שהביא
רש"י המדרש בחסד ורחמים שיבא לך מאתי באברהם אבינו
כתיב כי ידעתיו למען אשר יצוה כו' לעשות צדקה ומשפט
וכנגדן נתן לבניו חסד ורחמים מולת הקב"ה שגאמר ונתן לך
רחמים ושיר ה' לך את הצדק והא' חסד . פסקו מן הצדקה
והמשפט כמו שני' (עיוס ה) ההופכים ללענה וישפט וצדקה
לארץ הניחו אף הקב"ה אסף ויהם חסד והרחמים שגאמר
(יח"י נז) כי אס' בהי' את שלומי מולת העם הוא את חסד
והרחמים וכסיתורו לעשות צדקה ומשפט שני' (ישע' א) ליון
במשפט הפדח הקב"ה מוסף עליהם רחמים וחסד ונושא אונם
עטרה

דיומא (דף כא) לאמר רש"י מאי דכתיב וארצה בו ואכבדה כו' חצר ה"א אלו חמשה דברים שהי' בן מקדש ראשון למקדש שני ואי ס"ד שלא הי' בניה שני הפירות של זה איכא נמי הא ועוד דפרש"י השי"ס שם על עשרה נסים שהי' בבית המקדש ואיכא איכא דלמא, ר"א בשעה שזנה שלמה בבית המקדש נטע בו כל מיני מגדים של זהב והי' מוליחין פירות בזמן כי וקשה מאי פריך דלמא לא הן במתניתין אלא עשרה נסים דהיינו בן במקדש ראשון בן במקדש שני אלא ודאי דאף פירות הזהב הי' במקדש שני כו' והא דפריך התם מארון וכרובים ליתאשז בעשרה נסים אפי"ב דלא היו במקדש שני אפשר לומר דמיהוי האי אלא שאין הקדוש יבית דבם וכה"ג כתבו התוס' כו' וזה דמא :

ועוד דאשתמיטתה הירושלמי (פ"א דיומא ה' ד) כל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשקה עיו"ה עם חשיכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה כו' ופריך ולא מן הניסים שהיו נעשים בבית המקדש הן ופ"י הק"ע שלא ראה הכה"ג קרי ביה"כ ולמה הי' לריבין לשומרו כל כך איר אבין על שם לא תגסון פ"י דלכתחילה אין סומכין על הגם אמר ר' יוסי דר בון כאן בראשון כאן בשני פ"י הא דהגן שלא ראה הכה"ג קרי מעולם היינו במקדש ראשון ומתניתין במקדש שני וזהו א"י מעשרה נסים. אלא דהעשרה נסים נמי לא הי' אלא במקדש ראשון וגם נעלם ממנו מה שכתבו התוס' ישינים דיומא (דף כא) תימא כיון דפריך השא"ה מניסים שהי' בבית ראשון כגון ארון ומגדים דשלמה איכא נחשוב נמי ניסי דלקמן כו' ע"ש ומה שהקשה דלמא לא חשיב יותר מחמשה דברים נעלם ממנו מה שהקשה שם בבית ראשון המשה לא הי' בבית שני וקאמר דלא חשיב אלא דברים שהי' באין לגורד מקדש דווקא וזהו מושב נתי קושינו דהיינו אילנות נמי לאו אורד מקדש הוא אלא בירושלמי (פ"ב דתענית) חשיב שמן המשהב כו' דברים דלא חשיב וארון ואורים ותומים ושמן המשהב ור"ה"ק ועיין בירושלמי (פ"ו דשקלים ה' ג) י"ג שולחנות הי' במקדש שמונה כו' תני על של כסף ר' יוסי בשם ר' שמאל כו' לית כאן של כסף משני שהיו מרתין לא כן תני זה א"י מן הניסים שנעשו בבית המקדש ששם שהי' מניחים אותו כך הי' מוליחין אותו חוס שנאמר לשם לחם חס ביום הלחם (פ"י ור"ב לא הי' מתעפש אפי"י הי' מניחין אותו על שולחן של כסף) ריב"ל אמר אין מוכירין מעשה ניסים פ"י כלומר אין סומכין על הגם וכי הק"ע ואפי"ב דלא חשיב במהני דאבין בכלל הניסים שהי' לחם חס ביום הלחם וי"ל כבר פריך דיומא (דף כא) ומשני פסולי תלמידי הוי ומשניא בחד ומעיל במקומו הא דחס ביום הלחם :

ולבאירה קאת קשה דלמא לא חשיב כאן נמי הא במקדש ראשון הא במקדש שני ואפשר לומר כיון דגם זה הי' כבוד כמו דליתא בשמאל (א' כא) ועי"ב הי' במקדש שני נמי ועוד אפשר לומר דהא אמרינן בבבלי (דף כו) כי"ד מעבירין כו' ואומרים להם הוציאו שלא תגשו בשולחן ובמזבח כו' וחכ"א משני שהם מנזיחין ואמרינן התם (דף כו) רבנן לר"א קאמרי מאי דעתך משום ניפוח מבטיל דביל יציפין גבייהו ואמרינן התם דבשולחן אפי"י אי אמרינן דבטל הציפוי אפי"י טמא ולא אמרינן דכלי העץ העשוי לנחת הוא וכלי עץ העשוי לנחת לא משמא משום דכתיב על השולחן הטהור מכלל שהוא טמא ואמאי כלי עץ העשוי לנחת הוא ואינו מקבל טומאה אלא שמגביהין אותו ומרחיץ בו לעולי רגלים לחם הפנים ואומרים להם ראו חתכם לפני המקדש כו' ואיכא חשש שגם זה הי' אפי"י בבית שני דהא מהאי טעמא הי' אומרים להם שלא יגעו בשולחן שמא יטמאו אותו רק דיש לדקדק דאיכא כיון שהגורד לתוך דלין סומכין על הגם איכא אמאי משני על הא דמקשה בפ"ק דיומא דזה א"י מן הניסים הוא ומתקן בן מקדש ראשון למקדש שני כיון דסוף כל סוף מוכרחין אנו לתקן דלין סומכין על הגם מהא דשקלים ויש לומר דר"י ברי' בון יספור ככרייהא דהיינו אף של כסף וסומכין על הגם :

ורגה נתבאר שבמקדש שני לא הי' ההתגלות והגסים כמו שהי'

עטרה לארבעתן ומסיים במדרש פי עקב שני' וארשתהי' לי לעולם וארשתהי' לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתהי' לי באמונה וידעת אחי' ופי"ב כיון שהי' גלוי לפני הקב"ה שיעזבו הצדק והמשפט ועי"ב קידש אותם עוד בדבר א"י דהיינו באמונה ועי"ב אף שיפסקו החסד והרחמים עכ"ל חלו עליהם הקידושים השניים דהיינו עי"י האמונה ישראל מאמינים ויודעים את ה' והאמונה לא תפסוק מישראל :

ועי"ב כתיב וארשתהי' לי לעולם פי"א אף שיפסקו הקידושים הראשונים דהיינו הצדק והמשפט עכ"ל ופי"י ופי"י מקדשים מהאמונה אף יס"מ שבבית המקדש ראשון כתיב ביום חתונה זה מהן תורה וביום שחמת לבו זה בנין בבית המקדש שהי' בבית ראשון ואיכא לאחריי' שנתבטל הגשואין של צדק ומשפט ולא נשאר רק הקידושים שעיי' האמונה עכ"ל בקידושים אפשר לומר דחלין הקדושים השני' אבל רק בבית אירוסין ככלה בבית אבי' - ועיין בספרי עי"י (ס"ט) ועוד שהחופה אינה מועילה על להבא עי"ש ואיכא חזרה רק לאירוסין ועי"ב הי' רק כמו ארוס :

ועי"ב ממשיל המדרש לזעזועי' שכתב לה גיט' ועמד וחטפו ממנה וכל זמן שהי' מבקשת להגשא לאחר הי' אומר לה היכן גיטיך וכל זמן שהי' תובעת מזונה הי' אומר ולא כבר גרשתיך וכמו שביארתי שכל הגירושין הי' לענין הגשואין ועי"ב חזרה מזונה הי' אבל אפי"ב הי' היא מקדשה בבית אירוסין כך כל זמן ישראל מבקשים לעבד כו' הי' אומר להם הקב"ה א זה ספר כריתות אחכם שהקידושים שעיי' אמונה וידעת את ה' זה נשאר בישראל כמו דכתיב וארשתהי' לי לעולם אלא שגזרו הצדק והמשפט ועי"ב אבדו בבית ראשון אבל אפי"ב הם בבית אירוסין ועי"ב כל זמן שמבקשים לעשות להם ניסים ככתחילה אומר להם הקב"ה כבר גירשתי אתכם שלענין הגשואין הי' כמו מגורשת ועי"ב אין עושה להם ניסים ככתחילה אבל לעתיד לבא כשיעשו תשובה ויעשו הצדק והמשפט יחזרו לבית הגשואין לעשות להם נסים וכמו דכתיב לי לעולם פי"א לעולם עושד הי' לבאות שזו ועי"ב כתיב וארשתהי' לי לעולם פי"א לעולם אף לאחר שיחזר בבית המקדש ראשון ויהי' בבית אירוסין אפי"ב יתל מיד הקידושים ועי"ב אומר וארשתהי' לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים וארשתהי' לי באמונה פי"ב מיני קידושים הא היינו צדק ומשפט במעלות ומדות טובות וזהו בבית ראשון וארשתהי' לי באמונה וידעת את ה' פי"א אף לאחר שיהי' בבית אירוסין אפי"ב יתעוררו הקידושים השניים דהיינו האירוסין של אלהות וכמו דאמרינן סוף מכות (דף כד) בא חזקוק והעמין על אחת כו' ועי"ב אף לאחר החורבן לא חזרה האמונה ומחכים לגאולה ולבנין בבית המקדש רק שזהו בבית אירוסין - וכמו דליתא במדרש סי"ב האחד היה כו' משל כו' שקדש אשה כתב לה מהנות מעטות כך העוה"י אירוסין הי' שני' וארשתהי' לי כו' ולתמסר לה כו' אבל ליתות המשחית יהי' נשואין באותה עשה מוסר להם את הכל ועי"ב בזמן בית שני לא הי' רק בבית אירוסין ומסרו הי' דברים וכמו דאמרינן דיומא (דף כא) ע"ש :

ועוד אמרינן דיומא (שם) בשעה שזנה שלמה ביהמ"ק נטע בו כל מיני מגדים של זהב והי' מוליחין פירות בזמן כו' וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ד דיומא) זהב פרווים ר"ש בן לקיש אומר אדום דומה לדמו של פר ויש אומרים זהב שהוא עושה פירות כי הא דתנינן תימן גפן של זהב הייתה עיוורת על פתחו של היכל א"ר אחא ברי' בשעה שזנה שלמה את ביהמ"ק צר כל מיני אילנות להוכיח בשעה שהי' אלו שכוון עושין פירות הי' אלו שפנינים עושין פירות כו' איתת יבשו א"ר ינחן בשעה שהעמיד מנשה כו' יבשו דכתיב ופרח לבנון ארילל :

ורגה הק"ע הביא מה שכתב הר"ש יפה על הא דאמרינן התם בירושלמי שם זהב פרווים כו' וזה שזושה פירות הי' דתנינן תימן גפן של זהב הייתה עומדת על פתחו של היכל - והקשה הר"ש יפה דמגיל' שזושה הי' נורת הגפן שהי' עיוורת ועוד דגפן זה כדנין בית שני איירי ולא מלינו בהי' זהב עושה פירות שהי' אמרו בינוי מנשה הי' יבש וכתב הק"ע ולי נראה דגם בבית שני איירי דגרסינן בבבלי (ספ"ח)

וע"ז אומר השיבנו ה' אליך וגשבה חדש ימינו כקדם שלח יי' כמו בבית שני דלמרינן כיון שחגגנארה חזרה לחיבתה הראשון דהיינו בבתי אירוסין וע"ז אומר השיבנו ה' אליך וגשבה חדש ימינו כקדם כמו שה' בבית ראשון דהיינו בבתי נשואין [ובמ"א ביארתי ע"פ מאי דאית' במדרש גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה מרוב עבודה על שהיו משתעבדן בעבד עברי . והנה אמרינן בשלחי ערכין (דף לב) על הא דכתיב (ירמ' לד) הדבר אשר ה' אל ירמ'י מלת ה' אחרי כרות כו' לשלח איש את עבדו ואיש את שפחתו העברי והעבר'י חפשים לבבתי עבדו כס ביהודי אחיבו איש וישמעו כל השדים וכל העם אשר באו בבבית לשלח איש את עבדו ואת שפחתו חפשים לבבתי עבדו כס עוד וישמעו וישלחו וישבנו אחרי כן וישבו את העבדים והשפחות אשר שלחו חפשים ויכבשו לעבדים ולשפחות כו' . ופריך מינה הגמ' אלמא מנו שמיטין ויובלות הוא בתוכחה כתיב והכתיב וישמעו וישלחו אלף אמר ר' יוחנן ירמ' החזיר ויאשי' כן אמון מלך עליהם . והקטובתו שם ד"ה אלף חמשה שהחזיר ויאשי' מלך עליהם . ותימא שהרי אמר שהחזיר ירמ' לא עמד בצרך קודם חורבן כ"א ל"ז שנה כדפריש"ת לעיל וא"כ לא הגיעו עד היובל והאיך יוכל למצוא וישמעו וישלחו ע"ש . ואיטו הוון דלמא הא וישמעו וישלחו היינו לאחר שש שנים וכ"ה אי"כ מאי פריך בגמ' לענין יובלות וא"כ ודאי עיקר הפירכא מן שבע לגרע דמשש ללחור איטו מוכרח שמתו יובלות זה איטו דהא אמרינן בערין (דף כט) אין עבד עברי טובא אלף בזמן שהיובל טובא וא"כ אם לא כל יושבי עליה אין היובל טובא וא"כ אין עבד עברי טובא ג"כ וע"כ אפשר לומר דהפירכא הוא משש ללחור אעפ"כ מיכא דה' היובל טובא והא דכתיב וישמעו וישלחו לא קאי רק אשש לגמור ומה דקאמר להו נביא לישראל מקץ שבע שנים תשלחו איש את אחיו העברי . האוא בתוכחי כתיב כמו דמשי ההם והנה התשוב' נרץ להיות באתו הפרק כו' וא"כ אם לא יתורו כל השבטים ולא יי' כל יושבי עליה אי"כ לא יוכלו לשבז בתשוב' על החטא שלא שלחו העבדים . וכתו דאית' במדרש גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה ע"ז אומר השיבנו ה' אליך וגשבה שיקבץ כל הגליות ויהי כל יושבי עליה ואז וגשבה חדש ימינו כקדם . [ובספרי ע"י (דרוש א) ביארתי הא דכתיב השיבנו ה' אליך וגשבה חדש ימינו כקדם פי' שיהא התשוב' עד שלא יאחר רובם מן החטא ולא כמו תשובה מירא' שאיטו אלף על דרך רשעה שמרפא מכאן ולהבא . ולעיל (בדרוש ז) ביארתי שכל המחילות אינו אלף מכאן ולהבא משא"כ במחילה של הקד"ה [ע"ש שהבאתי הר"ן דפ"ז דתהובות ומה שכתב המקנה דתנאי שמתנה לטובתו ולהרומתו הוא מתנה אם יקפיד ואם אינו יקפיד הרי הוא מוחל מכאן ולהבא וע"ש שהארכתי בזה דיומא (דף יג) ויש לחלק דביומא שם איטו להרומתו אלף משום משאש דשני בסיים ועיין לעיל הי"א (סי' ג) ועוד יש לחלק בכמה גווי' . והא שהקט' שם השע"מ על המהרי"ט הוא לפי דעת הרא"ש בתשוב' (כלל מו) משום דאית' דיבור ומצט"ל דיבור ועיין בגיטין (דף עד) וע"ז כתיב השיבנו

אומר המדבר יהי לישראל אם ארץ מאפליי פה
המדבר יהי לישראל וכי הייתי לישראל כמו מדבר
בצחי אירוסין ולא ראו עדיין חיה של התגלות השכינה
הלא משנבנה ביהמ"ק ה' בצחי נשואין כמו לאמרינן שהי'
התגלות שלם להם את הפרוכות ואומרים להם ראו חיה נכנסת לפני
המזבח שהי' התגלות השכינה בצחי נשואין ולא כמו במדבר
שהי' בצחי אירוסין ואיך מדוע אומרים רדנו לא כנזא עוד
אלאך (שמן האירוסין אפשר שהי' חרה וכמו לאמרינן בפ"ק
בדרכות (ד"ח) דאין לבדך משעת אירוסין שהשמה במשענו
וכמו לאמרינן רבינא איפסק לבריי ב' ר"מ וברך משעת
אירוסין אמר ק"מ ל' ביומו דלא הדרי בהו לא אפטייע
ומילתא והדרי בהו) התשכח בתולה עדי' כלה קישורי' פי' כיון
שהיו בצחי נשואין ככלה בית חמי' ולא כמו שהי' במדבר
בצחי אירוסין ככלה בית אבי' והי' התגלות השכינה ועשרה

